

1.

Kad tehničar izađe iz sobe, okrećem glavu prema monitoru i tumačim sve neoplazme, mreže nerava, sitne osvetljene fontove kojima su možda ispisani moja patologija i/ili budućnost ili budući kraj.

Prvi tumor koji sam u životu videla bilo je zamračenje na tom ekranu, okruglo, s jednim dugim kvrgavim prstom koji se pružao iz njega. Fotografisala sam ga svojim ajfonom sa stola na kojem su me pregledali. Taj tumor je bio moj.

Saznala sam da sam bolesna u trenutku kad je moja klinička slika bila loša, ali ja to još nisam osećala. Nosila sam istu kratku zelenu majicu, odsečene farmerke i sandale koje nosim svakog leta – a onda iznenađenje, pa turobna sugestivna profesionalna retorika koja ispunjava prostor kao vazduh iz klima uređaja, ona ozbiljna žena u sivom odelu saosećajna zbog zlehude sudbine, potom lična panika, klinička usavršavanja, razgovori puni neverice s mojim prijateljima preko Gčeta. Istražitelj ulazi u moj život odeven kao cela socijalna ustanova, kaže da pokreću istragu senzacija koje osoba (ja) još nije morala da oseti, ali koje će uskoro sigurno osetiti.

Pokušaj da se predmeti i ponašanja izdvoje iz jednog sistema i iznova klasifikuju kao elementi u drugom sistemu nalik je proricanju budućnosti.

Za proroka, ptice koje lete na sever ili jug znače sutrašnju sreću, a listići čaja pričaju priču o dvoje ljubavnika i trećoj osobi koja će ih uništiti. Posle toga, let ptica oslobođen je značenja „migracije“, a jednom kad postane priča o budućem kraju ljubavnika, čaj više nije nešto što želimo da popijemo.

Pokušaj da se stvar ili skup stvari izdvoje iz jednog sistema i iznova klasifikuju kao elementi drugog takođe podseća na dijagnozu, ona uzima informacije iz našeg tela i iznova uređuje ono što je iz nas izašlo u sistem nametnut s nekog dalekog mesta. Moja kvržica nekad je bila u sistemu mene, ali onog časa kad joj je radiolog dao ocenu BI-RADS 5, postala je tumor koji će zauvek živeti u sistemu onkologije.¹ Poput ptica koje su oslobođene sadržaja svog letenja i poput oslobođenog čaja, osoba kojoj je dijagnoza postavljena oslobođena je svega što je nekad mislila o sebi.

Kad vas sa sigurnošću proglase *bolesnim* dok ste vi sigurni da se osećate *dobro*, padate na tvrdoću jezika, a da vam pritom nije dato ni sat vremena meke neizvesnosti kako biste se umirili preventivnom brigom. Situacija poznata i kao *sada nemate rešenje za problem, sada imate konkretno ime za život koji se lomi napola i nestaje*.

Bolest koja nikad nije našla za shodno da se najavi čulima zrači s ekrana gde svetlost postaje zvuk i informacija koju šifruju, dešifruju, razošilju, analiziraju, ocenjuju, proučavaju i prodaju. U serverima, naše zdravlje se pogoršava ili poboljšava. Nekad smo bili bolesni u svojim telima. Sad smo bolesni u telu svetla.

Dobro došli u detektore čija su imena sastavljena od slova: MRI, CT, PET. Stavite štitnike za uši, obucite spavaćicu, skinite spavaćicu, ruke gore, ruke dole, udahnite, izdahnite, vadi se krv, ubrizgava boja, bris iz, bris sa, pomerate se ili vas pomeraju – radiologija pretvara osobu sazdanu od osećanja i mesa u pacijenta sazdanog od svetla i senki. Tu su tihi tehničari, glasna zveka, topla ćebad, kinematografska pištanja.

Slika na klinici nije slika: ona je *sнимак*. Mi koji postajemo pacijenti kroz talase i zaustavljene talase ultrazvuka, trikove svetla i ekspozicije, jarke boje za ubrizgavanje, imamo se, na osnovu ovlašćenja koja nam daje univerzalni zakon tela, odsad zvati

snimljenici. „Dodite pune bešike“, kaže tehničar snimljenicima kada želi da zaviri u naše zanimljive unutrašnjosti. Ultrazvuk koji u materici pronalazi novi život može tamo da pronade i embrionsku smrt.

Mi padamo pred bolešću, a bolest pada pod čvrstu ruku nauke, pada na staklene pločice pod pouzdanim mikroskopima, pada u lepe laži, pada u sažaljenje i odnose s javnošću, pada na nove stranice u pretraživaču i nove knjige na polici. A tu je i to telo (moje telo) koje ne razume neizvesnost, život koji se lomi i otvara pod težinom nepoznate onkološke terminologije, a onda upada u raspuklinu tog jezika.

Postoje ljudi koji se osećaju loše u svom telu i ništa ne preduzimaju povodom toga, a postoje i oni koji se osećaju loše u svom telu, pa svoje simptome unose u pretraživače i tu se zaustavljaju. Potom, tu su i oni koji sebi mogu da priušte da njihove smetnje cirkulišu u krugovima profesionalaca koji će im, kao na aukciji, nuditi konkurentne dijagnoze. Ova grupa ljudi pušta da ih njihovi simptomi vode ka obećanju, oni traže testiranja, preispituju odgovore, putuju u udaljene gradove gde posećuju specijaliste koji će možda biti u stanju da prepoznaju šta nije u redu.

Ako simptomi dovoljno dugo cirkulišu, grupa neprijatnosti možda će samilosno dobiti ime: bolest, sindrom, osetljivost, termin pretrage. Ponekad je i to dovoljan lek – kao da apelacija znači da je najednom sve u redu. Ponekad je reč koju ćete dati osobi da njome nazove svoju patnju za nju jedini lek.

U svetu u kojem se toliko ljudi oseća toliko loše, postoji svima nama zajedničko, neobeleženo i vremenski neograničeno stanje kad se osećate bolesno koje vam, ako ništa drugo, nudi barem prijem u zajednicu nespecificovanih. Neprijatnost kojoj je potrebna dijagnoza stvara osećajografiju nepoznatih bolova i telesnih erupcija neukroćenih kategorijom *bolesti*. Vrsta oboljenja

koja nema ime jeste ona vrsta koja se drži u neizvesnosti ili se smatra uobičajenom ili se gura u oblast blisku psihijatriji.

Telo u agoniji koju ne prepoznaje izlaže sebe medicini u nadi da će susresti rečnik kojim će zauzvrat dobiti mogućnost da o patnji govori. Ukoliko patnja ne sretne zadovoljavajuć jezik, oni koju tu patnju trpe moraju se ujediniti da ga izmisle. Bolesni ali nedijagnostikovani stvorili su književnost neimenovane bolesti, i njenu poeziju, i narativ o svojoj potrazi za odgovorima. Kad medicina zakaže, oni prilagođavaju ishranu, pokušavaju s restriktivnim promenama u stilu života, a u mešavini pročišćenog unosa hrane, korektivnih zaštita i beskrajnog kruga profesionalnih pregleda, zdravlje ili narušeno zdravlje udaljava se od granica medicine, opirući se i bolesti i leku.

Običaj je kancera, s druge strane, da se retko kada pojavi nena-
javljeno. Kancer dolazi u talasu stručnjaka i stručnih tehnologija. Stiže preko nadzora i profesionalne deklaracije. Naša čula ne govore nam maltene ništa o našoj bolesti, ali lekari od nas traže da verujemo da bi nas ono što ne vidimo moglo ubiti, i mi tako i činimo.

„Kažu mi“, rekao mi je jedan starac u sobi za infuziju, „da imam kancer, ali ja“, prošaputao je, „nisam baš siguran“.

Ali mi smo znali da nešto nije bilo u redu, da je svet bio pogrešan (katastrofalno), da smo mi bili pogrešni (katastrofalno), da je nešto (bilo šta) bilo katastrofalno pogrešno svuda.

Bili smo bolesni pod glazurom potpunog zdravlja, i potpuno zdravi u svetu koji je bivao sve bolesniji.

Bili smo usamljeni, ali nesposobni da stvorimo veze neophodne da svoju usamljenost okončamo.

Bili smo premoreni od rada, ali opijeni sopstvenim radom.

Mislila sam da sam se razbolela (na neki način), da se ne osećam dobro (duhom), da doživljavam kolaps u napadu faustijanizma u svetu koji je sklopio pakt s đavolom.

2.

Elije Aristid, grčki orator rođen za vreme vladavine Nerona, pokušao je da svoju bolest izleči spavanjem na svetoj zemlji boga Asklepija i prateći uputstva koja je dobijao u snovima. Aristid, koji je imao dvadeset šest godina kad se razboleo, godinama je živio među inkubantima u Asklepijevom hramu u Pergamu. Tamo su bolesni čekali da im se, dok spavaju, jave preporuke boga Asklepija, a kad bi se probudili, oni bi ih sledili. Mi danas spavamo u kompleksima bogova koje smo zaboravili, a skriveni misticizam je statistika.

Naše stoleće vrhunski je proizvođač košmara i užasno loš tumač snova. U snu provaljujem u radnju „Hol Fuds“ u blizini jezera Merit u Ouklendu sa onkologom koji hvali moj stil odevanja. Madona obnaženih grudi sluša dva moja predavanja. Stigla sam u neko selo po zadatku, nosim previše teške opreme, tu su neke slavne ličnosti, ali ja ne mogu da se setim ko su. Ulazim u debatu o svekolikom svetu i svekolikom raju, a čovek s kojim debatujem šalje mi poruku: „Pokušavam da shvatim iz kog centra dolaziš.“

Tek dijagnostikovana osoba s pristupom internetu inkubant je informacija. Prognoze silaze na zemlju poput nekog manje važnog boga. Budni, dan provodimo zureći u ambis ekrana. Pokušavamo da naučimo da dišemo kroz grafikone dok osećamo kako nas guši kvantitativno. Glava je puna veličina uzoraka i kriva preživelih dok se telo klanja matematici, a pogled gubi u daljini. Tek ugrađeni port za hemoterapiju boli. Medicinske sestre mi kažu da što ste mlađi portovi bole jače. Kažu mi da sve u vezi s kancerom boli jače kad ste mladi. Opirem se kupanju i ulepšavanju, prestajem da se slobodno pokrećem. Ne razmišljam o ostalim delovima svog tela, o tome šta oni još uvek mogu, jer onaj jedan deo koji boli čini da drugi izblede iz svesti. Neko mi

šalje link ka leku za kancer na bazi sode bikarbone. Bivši student šalje imejl da pita jesam li čula za đusing.

Elije Aristid piše svoju knjigu snova koje mu šalje bog Asklepije, *Hieroi Logoi*, početkom 170-ih, godinama nakon što se razboleo i tokom neizvesnih godina vladavine Marka Aurelija.² Pričalo se da je Asklepije bio sin smrtnice i Apolona i da ga je odgajio kentaur koji ga je podučio umetnosti medicine. U jednoj verziji priče o njemu, Asklepije je bio toliko efikasan lekar da je Had naredio da ga ubiju iz straha da će podzemlje ostati prazno.

Nije *Hieroi Logoi* samo arhiva snova koji prepisuju kure, to je i autobiografsko svedočenje o tome šta znači imati telo u konkretnom vremenu i mestu. Sveti snevači nosili su papirus u sobu inkubacije – Rimljani su, čini se, sanjali da bi snovi mogli biti zapisani. Aristid tvrdi da je napisao više od 300.000 redova u dnevniku snova koji je koristio kao sirovu građu za svoju knjigu. Izučavaoci će kasnije taj dnevnik koji nikad nećemo imati priliku da pročitamo zvati „odbačeni način“ pričanja priče.³

Tibetanska knjiga mrtvih takođe pruža uputstva za tumačenje snova kao poruka koje nose prognoze. Njeni autori pretpostavljaju smrt iz sna u kojem je osoba okružena vranama ili namučanim duhovima, ili je za sobom vucara rulja mrtvih, ili je gola i odsečene kose. Lečenje raka podrazumeva da sam često polugola i odsečene kose. Umesto snova tumačim PubMed i u njemu tražim naznake o tome koliko ću dugo živeti. Što više čitam to se više plašim umiranja u nekoj tački na putu skupih i dijaboličnih kura, potom se satima ove statistike smenjuju s onlajn kupovinom, čitanjem prikaza perika, a zadovoljstvo izostaje. Zamišljam hiljadu veštačkih stvari na sebi i hiljadu drugih veštačkih stvari u sebi i potom hiljadu veštačkih stvari koje će tek doći i onda još hiljadu veštačkih stvari koje nastaju i još hiljadu veštačkih stvari koje se povlače.

Drevni lekar Galen pisao je da je Aristid bio od one retke vrste čija je duša snažna dok mu je telo slabo.⁴ Aristid je nastavio da piše, podučava i govori dok je „celo njegovo telo kopnelo.“ Guglam svoju bolest i osećam se usamljeno u nadrealnosti kvantiteta njene produkcije. Iako nemam mišljenje o snazi svoje duše, ja sam običan tip osobe, što znači da moram da radim da bih imala od čega da živim, te i tokom svoje bolesti nastavljam da pišem, podučavam i govorim. U proredima između stavki na mom spisku obaveza tragam za smrću, očajnički žudeći za studijom koja kaže da ću živeti. Počinjem da sanjam o smrti i znam da ne treba da slušam uputstva noći. Budim se i tražim smrtni izuzetak za svoje telo. Čitam rezultate LifeMath-a⁵ pa opet padam u san i sanjam smrt u njenim krivama.

Onog dana kad sam *ga* pronašla, napisala sam priču koju sam uvek pisala, onu o tome kako smo neko i ja bili ponovo zajedno, kako ne bi trebalo da budemo, i kako sam se nadala da bismo konačno mogli biti u stanju da prestanemo da budemo zajedno. Nismo bili srećni. Nikad nismo bili sposobni da budemo zajedno bez odlaska u krevet. Nikad nismo bili sposobni da odemo u krevet jedno s drugim i da budemo srećni. Nikad nismo bili sposobni da budemo srećni kad nismo zajedno, i zato smo se većito zicali zajedno, tužni, i u krevetu. Poznavali smo se godinama i naše uzajamno poznavanje uzelo je oblik izdržljive mreže onih *ne bi trebalo* u koju su se hvatali ekstravagantni oblici međusobno samonanetih patnji.

Prvo se dogodio seks, potom otkriće. Usledila je vožnja liftom do biletarnice gde smo pokupili svoje bioskopske karte. Nakon toga pozvala sam svog lekara da zakažem pregled pa sam u svom dnevniku napisala da se nadam da smo možda konačno bliži tome da nas prisustvo onog drugog ne čini očajnim. Nisam napisala da smo pronašli neku stvar u mojoj dojci niti naslov akcionog filma koji smo otišli da gledamo pošto smo ustali iz kreveta.

Moj strah nije bio strah od samog kancera, o kojem tada nisam znala gotovo ništa. Moj strah je potekao iz pretraživača. Plašila sam se onoga čime mi je Gugl uzvratilo kad sam u njega ukucala „kvržica u dojci“, plašila sam se kulture bolesti kakva cirkuliše na blogovima i forumima, plašila sam se toga kako se ljudi pretvaraju u pacijente napipavanjem i potpisima, plašila sam se agonija, neologizama i reči ohrabrenja. Mets. Fubs. NED.⁶ Plašila sam se, tog prvog dana, za svoj rečnik.

Dogodilo se samo to da sam u svom dnevniku pisala precizno izbegavajući detalje, beležeći beznačajne radnje kojih se prihvata osoba kad je nervozna iz razloga koji odbija da precizira. Pisala sam kako sam oprala veš, pomela podove, zategla posteljinu, zaklela se da ću preboleti problematičnu ljubav. Ispričala sam sebi jednu priču da ne bih morala da pričam drugu.

Kažu nam da je kancer uljez protiv kojeg se treba boriti ili neposlušni aspekt nas samih ili preterano ambiciozan tip ćelija ili analogija za kapitalizam ili prirodni fenomen s kojim treba živeti ili glasnik izvesne smrti. Kažu nam da je u našoj DNK ili da je u ovom svetu, ili nam kažu da je smešten u konfuznoj razmeni gena i okoline koju niko ne može da locira, niti to želi. Daju nam samo glasnu polovinu mogućnosti da njegov uzrok leži unutar nas samih, a nikada tihi deo mogućnosti da izvor kancera nastanjuje ceo svet u kojem zajedno živimo. Testiraju nam gene, ali ne i vodu koju pijemo. Naša tela se skeniraju, ali ne i naš vazduh. Kažu nam da se on nalazi u grešci naših osećanja ili nam kažu da je u neizbežnostima našeg mesa. Kažu nam da postoji razlika između bolesti i zdravlja, između onoga što je akutno i onoga što je hronično, između življenja i umiranja. Vest o kanceru stiže do nas na istoj vrsti ekrana kao i vesti o izborima, u imejlu koji stiže u istom minutu kad i pozivi da se prijavite na LinkedIn. Isprekidane linije radiologa iste su kao one koje crtaju piloti dronova.

Kancer živi na ekranu kao što na ekranima žive i celokupni globalni teror i nerealnost.

Za kancer nemate osećaj da je stvaran. Deluje kao vanzemaljac zbog čijeg dolaska brine industrijska kapitalistička savremenost: srednjeastralan je, polučulan, sasvim užasan. Lečenje kancera je poput sna iz kog se samo napola budimo da bismo shvatili da je to polubudjenje novo poglavlje u knjizi sna. Ono je poput sna koji je dokument i posuda u kojoj se čuvaju i budnost i san. Svako zadovoljstvo i sav bol, nepodnošljivi besmisao i s njim sav smisao koji kulja iz dubine, svaki trenutak tog sna previše je ogroman da bismo ga zaboravili i svako sećanje na njega je amnestičko.

Hirurg specijalista za dojke rekla je da je glavni faktor rizika kod raka dojke da imate dojke. Odbila je da mi dâ prve rezultate biopsije ako dođem sama. Moja prijateljica Kara radila je na sat i nije mogla da dobije slobodne dane, a da ne izgubi novac neophodan za život, pa se dovezla do zdravstvene stanice u predgrađu na pauzi za ručak, kako bih ja mogla da dobijem svoju dijagnozu. U Sjedinjenim Državama, ako niste nečije dete, roditelj ili bračni drug, zakon nikom drugom ne dozvoljava da odsustvuje s posla da bi se brinuo o vama.⁷ Ako ste voljeni izvan zatvorenog sistema porodice, zakon ne mari za to koliko iskreno volite - čak ni uz svu nezvanučnu ljubav u svetu koji vas obavlja. Ako o vama treba da brine neko drugi, to se mora dešavati u ugrađenim tračcima vremena. Dok smo Kara i ja sedele u bež konferencijskoj sali s krovnim prozorima i čekale da hirurg stigne, Kara mi je dala skakavac koji je nosila u tašni da bih mogla da ga držim ispod stola. Nakon što su ispunjeni svi teatralni preduslovi, hirurg je rekla ono što smo već znale: Imam barem jedan kancerozni tumor, od 3,8 centimetara, u levoj dojci. Vratila sam Kari nož mokar od znoja. Potom se ona vratila na posao.